

worden in een kleinen kring menschen, die men door vriendschap of buurtschap of maatschappelijke aanraking kent.

Doch niet alleen het toezicht op elkander leidt schade.

Ook het ambtelijk toezicht en de oefening der tucht kan niet tot haar recht komen, als in kleine kerken, omdat er eenvoudig geen controle is te houden. Er valt bijna niet te constateeren of het kerkbezoek en de viering van het Avondmaal geregeld plaats vindt, want men kan ook in andere kerkgebouwen de prediking bijwonen, en hoewel er reeds onopgemerkt steeds ontrouwer en ontrouwer geworden. Velen zijn, ondanks al den arbeid, welke door de ouderlingen verricht wordt, in de massa verloren gegaan, en voor menig een is de groote stad en het groote-stadskerkelijk leven de weg geweest, waarin hij al verder en verder afdwaalde.

Ik denk hierbij ook aan de kerkeraden.

Deze zijn eigenlijk veel te groot.

Een vergadering van ruim vijftig of bijna honderd man moet over verschillende zaken oordeelen en beslissingen nemen, en vaak geldt het quaesties, waarmede alleen de wijkouderlingen op de hoogte zijn. En toch draagt de gansche kerkeraad de verantwoordelijkheid, en toch werken alle leden tot de oefening van de tucht mee, wat noodzakelijkerwijs tot minder gezonde toestanden moet leiden, en of de verantwoordelijkheid veel en veel te zwaar maakt, of de oppervlakkigheid in de hand werkt. Wat is er in den laatsten tijd niet geklaagd over onjuiste attestaties, die door kerkeraden uit de groote steden verstrekt waren, en wat moeten wij vaak bekennen, dat we de menschen te weinig kennen! En nu stem ik terstond toe, dat door geregeld en getrouw huisbezoek dit euvel wel voor een niet gering deel kan verholpen worden, en een goed kaartregister de wanorde vruchtbaar tegengaat, doch met al deze schoone maatregelen wordt het kwaad niet weggenomen, en blijft onze ongedeelde stadskerk het gevaar lopen van te worden een luxe-editie van de z.g.n. volkskerk. (1)

Ik zou nog meer kunnen spreken over het gebrek aan meeleven bij kerkelijke verkiezingen b.v., en over het tekort aan onderlinge liefde en overgegevenheid, en over de te groote catechisaties in de steden, doch ik zal het beeld, dat ik schetsie, niet donkerder kleuren. En nu weet ik wel, dat het in de dorpskerken ook niet altijd couleur de rose is, en er ook menige kleine gemeente gevonden wordt, waar de dood in de pot is, maar over 'algemeen is de toestand in de stadskerken minder gunstig dan op 't platteland. Met alle waardeering voor 't vele en zeer vele goede wat de stadskerk biedt, en met oprechte dankbaarheid voor alles, wat onze getrouwe Verbondsgod ons nog laat en schenkt, kan ik den toestand niet anders zien, en ik bevind mij met dit oordeel in het gezelschap van mannen als Dr. Kuyper en Dr. Bavink, die reeds voor jaren gepleit hebben voor reformatie.

Laten de oogen toch voor de gevaren opengaan!

Laten we uit onze zelfvoldaanheid ontwaken!

Het gaat om de positie van Christus' kerk in de menschen, en dies om de eer van onzen Koning, en zal de groote stadskerk getrouw zijn aan de roeping, waarmee Hij haar roept, dan moet er een omkeering in haar plaats vinden. Hervorming is dringend noodzakelijk. Ingrijpen is een oogenblikkelijke eisch, en waar de kennis der verlossing pas te grijpen is door de kennis der ellende heen, teekende ik den tegenwoordigen toestand in zulke sombere verven.

Misschien zal men mij van overdrijving betichten.

Men zal tegenover de schaduwzijden tal van lichtpunten aanwijzen, en, Gode zij dank, die zijn er, doch aan overdrijving maak ik mij niet schuldig. Wie onbevangeven de practijk aankijkt stemt mij dit toe, en hij zal, zoo hij het nog niet deed, met ons zinnen op verbetering en reformatie, waartoe we om Christus' wille geroepen worden.

¹ Vgl. b.v. wat Dr. De Moor zegt in zijn afscheidspreek in Amsterdam, p. 10.

K. D.

UIT DE SCHRIFT.

Uitzuivering.

Zuivert dan den ouden zuurdeesem uit, opdat gij een nieuw deeg zijt, gelijk gij ongezuurd zijt. 1 Corinthië 5:7.

Reformatie is uitzuivering.

Gelijk de apostel Paulus de reformatietaak voor de Corinthische gemeente omschreef: „Zuivert dan den ouden zuurdeesem uit“.

Deze zinspeling op het oude Joodsche paasgebruik zullen Paulus' lezers wel begrepen hebben. Gelijk de Israëlieten in den nacht van Paschen bij de pijnlijk-zorgvuldige verwijdering van alles wat aan gezuurde spijresaten in hun woning mocht overgebleven zijn, herinnerd werden aan hun heilige roeping om zich te reinigen van elke geestelijke bezoedeling door hun Egyptische leven, zoo moesten ook de Corinthische Christenen uitzuiveren uit hun geestelijk en kerkelijk leven alles wat de heiligmaking door den Geest van Christus in den weg zou kunnen staan.

Bij dien ouden zuurdeesem, dien ze hebben uit te zuiveren, kunt ge denken aan het ellendige seculisme, dat Corinthië's leven doorwoerde. Of aan de dwaze overschatting van buitengewone gaven des Geestes bij inzinking van heilige liefde. Of aan de verslapping der tucht in het rustig laten begaan van den bloedschender.

De gemeente is, al roemende, aan het verzuren. Er is voor haar alleed redding, als ze opnieuw haar reformatietaak verstaat.

Ze is deze: „Zuivert dan den ouden zuurdeesem uit“.

* * *

Deze taak-der uitzuivering wordt door den apostel bij het hart van zijn lezers aangedrongen door de bijvoeging: „gelijk gij ongezuurd zijt“.

Dat klinkt op het eerste hooren wel wonderlijk. Zoo wonderlijk, dat de wijze menschen het den apostel wel willen verbeteren en willen lezen alsof er stond: gelijk gij ongezuurd behoort te zijn.

Maar deze verbetering is verminking. Het moet er blijven staan precies zóó als het er staat. En zóó is het goed.

De gemeente moet worden, wat ze is.

De ongezuurde gemeente moet in den weg der uitzuivering ongezuurd worden. Een nieuw deeg. Gelijk gij ongezuurd zijt.

Want de gemeente van Christus is in Hem volmaakt, een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterschap, een heilig volk. Deze brief is gericht „aan de gemeente Gods, die te Corinthië is, den geheiligden in Christus Jezus, den geroepenen heiligen“.

Dit is nu haar levenstaak: worden wat ze is. Daarin wordt het levende leven van de gemeente van Christus openbaar.

De ongezuurde gemeente moet ook ongezuurd worden.

Daartoe is haar reformatieroeping: „Zuivert dan den ouden zuurdeesem uit“.

* * *

Reformatie is uitzuivering.

Nog altijd.

Soms schijnt het alsof reformatie zou zijn een streven naar interessante nouveauté's op kerkelijk gebied, een speuren naar modesnuffjes in het kerkelijk magazijn.

Reformatie is allereerst verwijdering van al wat de levende ontplooiing van het geloofsleven in den weg zou staan. Uitzuivering van al wat, aan het geestelijk leven der gemeente innerlijk vreemd, toch als een zuurdeesem dat leven heeft doorgist. Verwakkering om als een heilig volk openbaar te worden in een onheiligen tijd en in een onheilige omgeving.

En nu moet er naar den deesem gezocht, die bezig is het leven te doorzuren.

Dan is er, ook nu wel, de partijzucht, die de gemeente van Christus uit elkander scheurt. Dan is er, ook nu wel, de zelfverheffing bij klimmend liefdesgebrek. Dan is er, ook nu wel, verslapping van tucht, waar men vroeger ernstig om tucht naar het Woord des Heeren riep.

Dan is er, ook nu, zuurdeesem, soms al héél oud, waarvan het apostolisch woord ook ons nog geldt: „Zuivert dien toch uit“.

Om te worden, wat ge zijt.

Een nieuw deeg. Gelijk gij ongezuurd zijt.

* * *

Hierbij dreigt nu het gevaar, dat zij, in wier ziel de reformatieroeping weerklank vond, den zuurdeesem zoeken allereerst in anderer leven.

Ons hart is nu eenmaal listig genoeg om het Woord des Heeren in de eerste plaats voor den naaste te hooren en op den broeder toe te passen.

Alle roepen om reformatie wordt holle, ijle klank, als er niet in doortrikt de kreet van eigen, om nieuwe zuivering worstelend zieleleven.

De apostel, die zelf „loopt, niet als op het onzekere en kamp, niet als de lucht slaande“, mag hopen dat de zuiveringstaak, die hij den Corinthiërs voorstelt, niet zal worden afgewezen.

Maar hij „bedwingt“ dan ook „zijn lichaam en brengt het tot dienschaarheid om niet eenigszins, daar hij anderen gepredikt heeft, zelf verwerpelijk te worden“.

Gelijk hij ook vrijmoedig aan zijn Corinthische lezers durft schrijven (9:26, 27).

En als hij onder de Corinthische Christenen zuurdeesem zoekt te verwijderen, wendt hij zich tot den hem persoonlijk naasten kring.

Niet de Apollos-partij, niet de Céfas-groep, maar juist zij, die zich naar Paulus noemen, moeten het scherpst verwijt over hun liefdeloos scheuren van de gemeenschap in Christus uit Paulus' brief lezen (1:13 v.v.).

Daar zoekt hij zuurdeesem. Om dien uit te zuiveren.

* * *

Deze uitzuivering is geen eigenwillige, wettische zelfveredeling.

Het is: worden, wat we zijn.

Gelijk gij ongezuurd zijt.

Alleen de inwoning des Heiligen Geestes in de harten werkt de ware kracht tot heiligmaking, dringt tot vernieuwing van gezindheid en reiniging van leven.

De Geest is het, die levend maakt, die denouden mensch doet sterven, om den nieuwen te doen opstaan, en het leven doet verliezen om het te behouden.

Wettische zelfreiniging poetst wel het buitenste van den drinkbeker schoon, maar laat den inhoud onaangetast, pleistert den buitenmuur van het graf blank, terwijl daarbinnen het verderf voortwoekert, en de lijkenlucht blijft walmen.

Alleen de heiligende kracht van den Geest brengt en zet tot innerlijke uitzuivering van wat in persoonlijk en gemeenschappelijk leven doorgist.

Zoo komt er feest.

Het feest der ongezuurde brooden.

G. R. K.

KERKELIJK LEVEN.

De aanval van Dr. Visscher.

VIII.

De aanval van Dr. Visscher is psychologisch te verklaren uit den wensch om gebroken evenwicht te herstellen.

Zijn lont is, dat hij een zaak van tekstonderzoek opblaast tot een kwestie van Schriftcritiek.

Wij stellen daar tegenover, dat hij de Gereformeerde Kerken, en inzonderheid Dr. H. H. Kuyper, ten onrechte beschuldigt, zich op de lijn der Schriftcritiek te bewegen.

Wij bewezen met de eigen woorden van Dr. H. H. Kuyper, dat zijn bewering in zake het Markus-slot op tekstonderzoek gegrond is.

De eigen geschriften der bijbelschrijvers zijn er niet meer. De handschriften geven wat door anderen werd overgeschreven.

Hierin komen vele varianten (verschillen) in lezing voor. Deze zijn gewoonlijk zeer onbeduidend.

De groote moeilijkheden concentreeren zich bij het tekstonderzoek om Marcus 16:9-20; Joh. 7 vs 53-8:11 en 1 Joh. 5:7.

Hierover boescht onder geloovige geleerden geen eenstemmigheid. Prof. Bavink b.v. noemde reeds in 1897 de echtheid van 1 Joh. 5:7 twijfelachtig. Toch sloeg Dr. Visscher toen geen alarm.

Wat nu het Markus-slot betreft, hierover is niet nu pas, maar van de eerste eeuwen der Christelijke Kerk al verschil van opinie. Mannen, die aan geen Schriftcritiek dachten, meenden het op grond van het tekstonderzoek te moeten loslaten. In de heide oudste handschriften komt het niet voor.

Toch houden wij voor ons aan de eemancipiteit ervan vast. En wel voornamelijk, omdat er een getuige is voor de echtheid van dit slot, die leefde vóór het oudste ons bekende handschrift werd geschreven.

Op een andere vraag: of het van Marcus zelf of van een ander is, mochten wij niet ingaan. Dit behoeft ook niet, omdat dit niet in het geding is. Prof. Visscher toch laat doorschineren, dat hij het Markus-slot beschouwt als door een ander geschreven en ook prof. Kuyper spreekt het waarschijnlijk daarvan uit.

De beide hoogleraren staan daarom niet zover van elkaar als Dr. Visscher wil doen gelooven.

In zijn beroep op autoriteiten als Dr. Kuyper en Zahn is Dr. V. wel zeer ongelukkig. Uit woorden van den eerste trekt hij een onjuiste conclusie en die van den laatste schijnt hij te haastig te hebben gelezen.

Ook zijn beroep op de vadersen handt geen steek. Inzake het tekstonderzoek wijkt prof. Visscher af en van het reformatoerisch beginsel, gelijk dat bij Calvin wordt gevonden en van het reformatoerisch resultaat n.l. wat het auteurschap van het Markus-slot aangeht.

Daartegenover houden onze kerken (ook prof. Kuyper) aan dat reformatoerische beginsel vast, al komen sommigen of velen betreffende het Markus-slot tot een ander resultaat dan de vadersen.

Voor een nieuw raadsel plaatst u Prof. Visscher, als hij zich beroept op de belijdenis.

Hij gaat niet tot de Geloofsbelijdenis terug, gelijk die door de Synode van 1618-19 is vastgesteld, maar tot een uitgave op last der Waalsche Synode van 1667.

Onwillekeurig vraagt men zich af, wat wij met deze laatste te maken hebben.

Onze kerken hebben de Drie Formulieren van Eenigheid, waarvan de tekst nauwkeurig door Prof. Rutgers is nagezien.

Waarom dan Prof. Visscher die Fransche uitgave heeft opgeschommeld?

De reden daarvan geeft hij op in deze passage: „Hoe onwedersprekelijk dit is, wordt uit de officiele door de wettelijke kerkelijke vergaderingen goedgekeurde teksten der belijdenis duidelijk. Voor mij ligt de uitgave gepubliceerd op bevel van de Synode der Waalsche kerken gehouden te Leiden 14 Sept. 1667. La Confession de foy des Eglises Reformées des Pays Bas représentée en deux colonnes, l'une portant la confession ancienne et l'autre la révision qui en été faite au Synode National de Dordrecht, l'an 1619 etc. Onder de oudste confessie zijn de schriftuurplaatsen bij elk artikel aangegeven, waarop de belijdenis zich grondt. In het 26ste en 35e artikel wordt daarbij verwezen naar Marcus 16:19 en in het 34e artikel naar Marcus 16:16. Hoe dus de belijdenis tegenover het slot van het Marcusevangelie staat is niet twijfelachtig. In overeenstemming daarmede wordt dan ook door de Synode van Dordrecht in de 175e sessie, toen zij handelde over den doop van bejaarden, een beroep gedaan eveneens op Marcus 16:15 en 16. De belijdenis erkent dus ook het slot van Marcus als Gods Woord en wie dit slot verwerpt als onecht, is dus met haar zonder eenigen twijfel in onverzoonlijken strijd“.

Prof. Visscher had dus die oude Fransche uit-

gave u
denis st
Maar
sche Sy
len bin
Ook
hij een
plaatst
Hij h
toonon,
Markus
Maar
Het n
hij het
hoofd
Onze
Markus
Waar
beroepen
Dan
gestaan.

Laten
De k
leeren,
lid der
Wordt
Moet h
Prof.
woord;
stemmin
zin vers
door uit
worden
teerd, n
vrijheid
haling
licht“.
En D
Prof. B
belijden
den He
zwaar
kan wa
en noer
Dr. Viss
met art
Ook
belijden
belboek
Vissche
psalmen
menige
Men
de Ned
van Hal
meldt, l
dat dez
mag nu
sing is
Zoo:
Een
belijden
Of w
Prof.
meedeel
Toch
belijden
Zou
werken,
Gereform
Zou
zijn wij
Toch
we niet
Tot l
Waar
Loops
te gaan
belijden
toe Pro
Voora
den jon
spanner
lenbos
der G
eisch.
Tot v
ken va
zondere
op na
Than
onze h
Daar
worden
denis r
Maar
slot nie
Hoeze
pleiten.
Al z
het Ma
niet on
den z
Doop d
houdt.
Al z
de brie
doet d